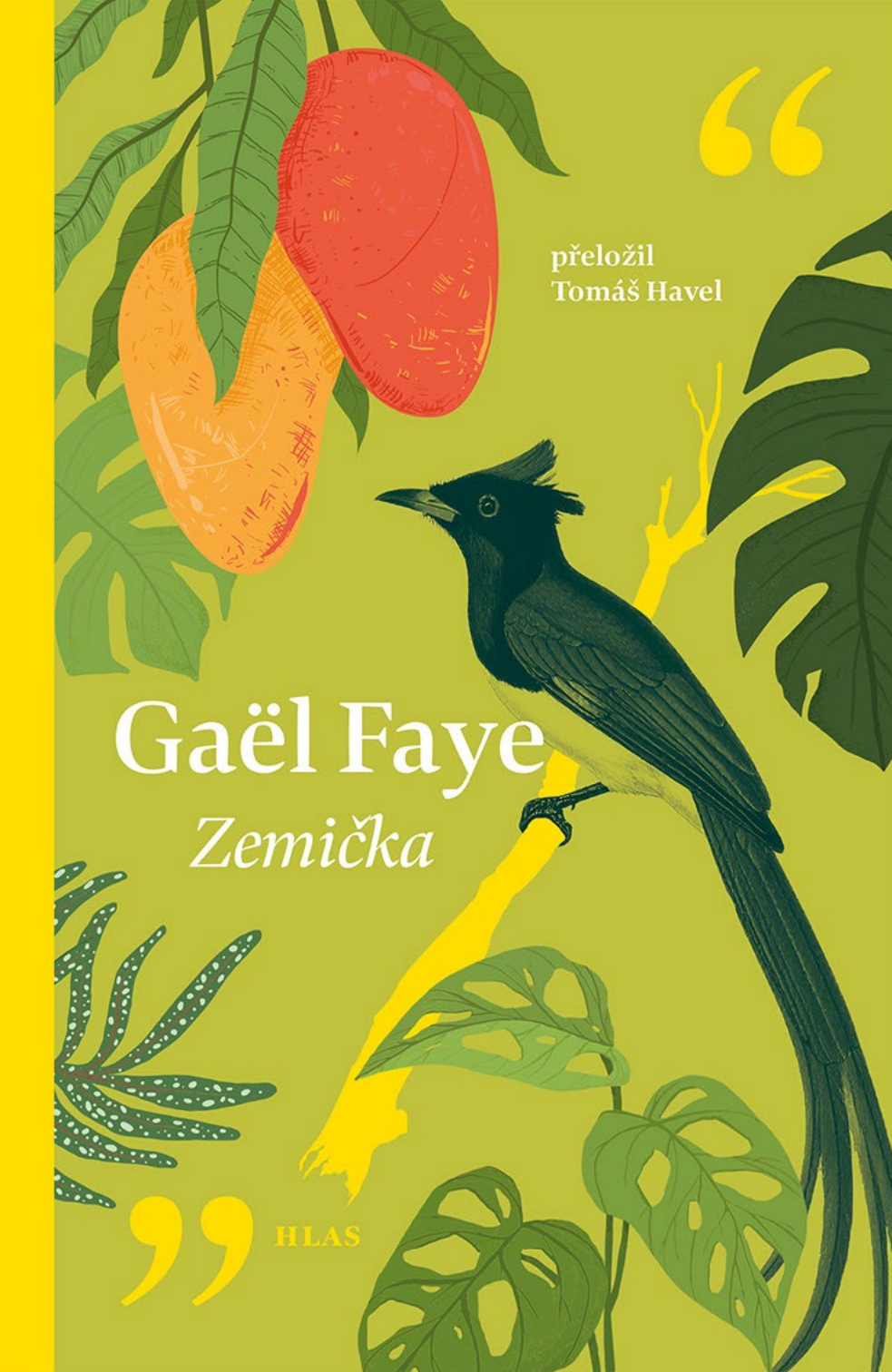

přeložil
Tomáš Havel

Gaël Faye
Zemíčka

”

HLAS

Zemička

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Gaël Faye
Zemička – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

EDICE HLAS • SVAZEK 6

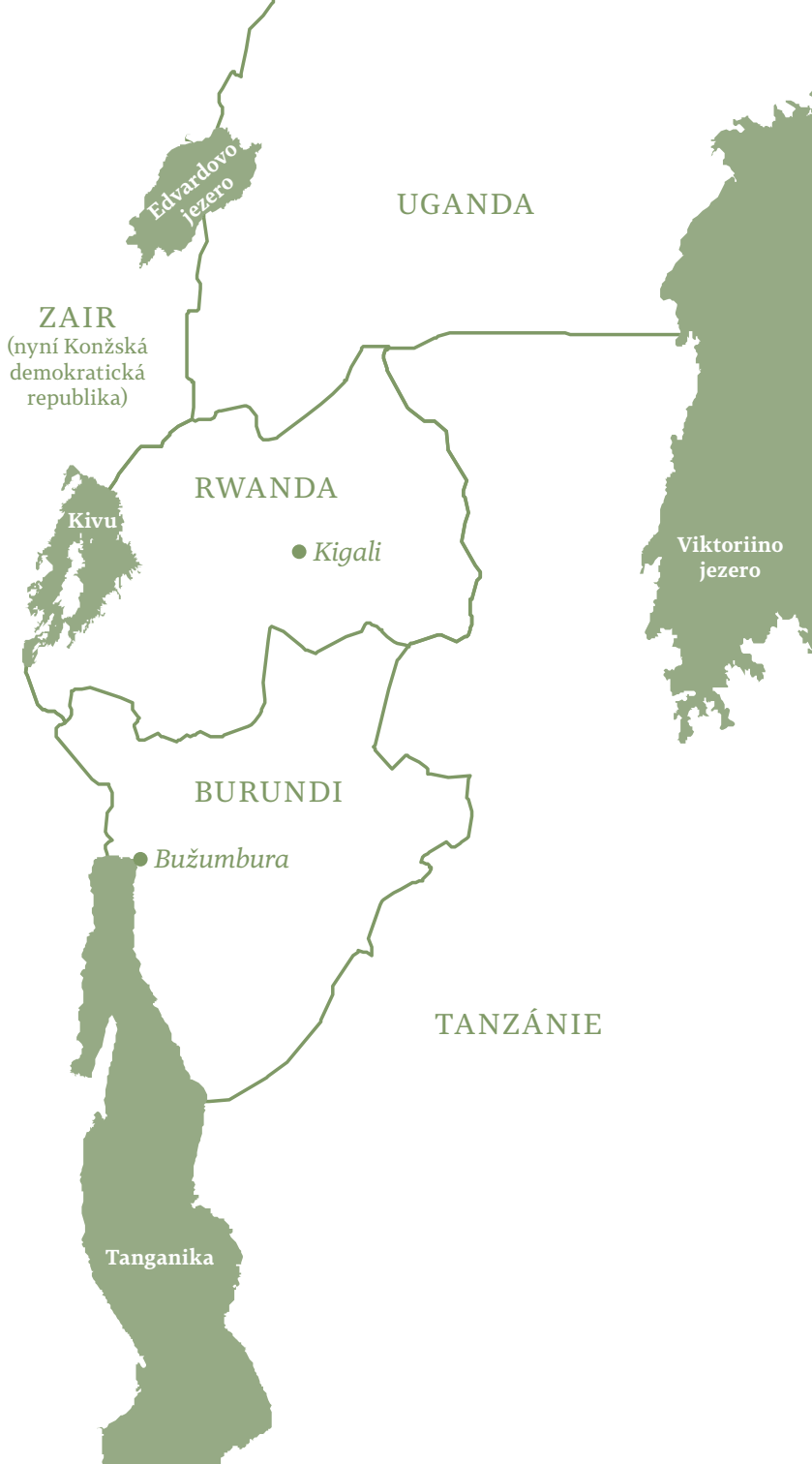
Vyšehrad

Gaël Faye

Zemíčka

přeložil Tomáš Havel

Edvardovo
jezero

UGANDA

ZAIR
(nyní Konžská
demokratická
republika)

RWANDA

Kivu

● Kigali

Viktoriino
jezero

BURUNDI

● Bužumbura

TANZÁNIE

Tanganika

Cet ouvrage a bénéficié du soutien du Programme d'aide à la publication de l'Institut français.

Tato kniha vychází za přispění Programu na podporu publikační činnosti Francouzského institutu.

Pro Jacqueline

Prolog

Nevím přesně, jak to celé začalo.

Přitom nám tatínek jednou v pick-upu všechno vysvětlil.

„V Burundi je to jako ve Rwandě. Žijou tady tři různé skupiny obyvatel, říká se tomu etnika. Nejvíce je Hutuů – jsou malí a mají široký nosy.“

„Jako Donatien?“ zeptal jsem se.

„Ne, ten je Zaiřan, to je něco jiného. Třeba jako náš kuchař Prothé. Potom tu žijou Twaové, ty patří k pygmejům. Ale ty můžeme nechat stranou, je jich jenom pár a dá se říct, že nejsou důležitý. No a pak tu jsou Tutsiové, jako maminka. Je jich mnohem míň než Hutuů, jsou vysoký, hubený, mají tenký nosy a nikdo neví, co se jim honí v hlavě. Ty, Gabrieli,“ ukázal na mě prstem, „ty jsi nefalšovaný Tutsi, s tebou člověk nikdy neví, co si myslíš.“

V té chvíli jsem sám nevěděl, co si myslím. Co si taky člověk o tom všem může myslet? Proto jsem se zeptal:

„Tutsiové s Hutuy spolu válčí proto, že nežijou na stejném území?“

„Ne, to ne, žijou v jedné zemi.“

„No tak... že mluví jinou řečí?“

„Taky ne, mluví stejnou řečí.“

„Takže nemají stejného boha?“

„Mají stejného boha.“

„Tak... proč spolu válčí?“

„Protože nemají stejný nosy.“

U toho jsme skončili. Bylo to každopádně zvláštní. Dokonce si myslím, že ani tatínek tomu moc nerozuměl. Od té doby jsem si všímal lidí na ulici, toho, jak jsou vysocí a jaký mají nos. Na nákupech v centru města jsme s mladší sestrou Anou tajně hádali, kdo je Hutu a kdo Tutsi. Šuškali jsme si:

„Ten v těch bílejch kalhotách, to je Hutu, je malej a má tlustej nos.“

„Jasně. A tamhle, ten v tom klobouku, ten je ohromnej, úplně hubenej a má tenkej nos, to je Tutsi.“

„A tady ten, v tý pruhovaný košili, to je Hutu.“

„Ale ne přece, vždyť je velkej a hubenej.“

„To sice jo, ale má širokej nos!“

Od té chvíle nám všechno kolem etnik přišlo pochybné. Tatínek o tom navíc už nechtěl mluvit. Tvrdil, že politika není pro děti. Jenže my si nemohli pomoci. Ta podivná atmosféra totiž den ode dne houstla. Dokonce i děti ve škole se každou chvíli začaly hádat a křičet na sebe, že jsou Hutuové nebo Tutsiové. Při promítání *Cyrana z Bergeracu* dokonce jeden spolužák řekl: „Dívejte, podle nosu jasnej Tutsi!“ Ovzduší se změnilo. A bylo to cítit... bez ohledu na to, jaký jste měli nos.

Ten návrat mi nedá pokoj. Neuplyne den, aby se mi nepřipomněla rodná země. Stačí nevinný zvuk, závan vůně, odpolední světlo, gesto, někdy i ticho a vybaví se mi vzpomínky na dětství. „Nic tam nenajdeš, jen duchy a hromady trosek,“ opakuje mi neustále Ana. Do smrti už o té „prokleté zemi“ nechce slyšet. Dám na ni. Věřím jí. Odjakživa byla jasnozřivější než já. Snažím se ten nápad vyhnat z hlavy. Jednou provždy se rozhoduju, že se tam nevrátím. Můj život je tady. Ve Francii.

Doma nejsem nikde. Být někde doma znamená fyzicky splynout s charakterem místa, zapadnout do členitého okolí. Nic takového se mi tu neděje. Jen tudy procházím. Bydlím tu. Přespávám. Squatuju. Sídliště mám za pouhou noclehárnu. Můj byt je cítit čerstvou malbou a novým linoleem. Na schodech se srdečně vyhýbám se sousedy, které neznám.

Žiju a pracuju na pařížském předměstí. Saint-Quentin-en-Yvelines. Linka C příměstských vlaků. Nové město pro život bez minulosti. Trvalo mi celé roky, než jsem se – jak se dnes říká – integroval. Než jsem získal byt a trvalé zaměstnání, našel si záliby a přátele.

Rád se seznamuju na internetu. Vztahy na jeden večer nebo na pár týdnů. Dívky, které se mnou chodí, jsou každá jiná, jedna krásnější než druhá. Opájím se jejich hlasem, když o sobě mluví, vůní jejich vlasů, potom se plně odevzdávám do bavlnky jejich paží, nohou a těl. Ani jedna mi nezapomene

položit trýznivou otázku, mimochodem pokaždé hned na prvním rande. „Odkud pocházíš?“ Obyčejná otázka. Očekávatelná. Skoro nezbytná k tomu, aby se ve vztahu mohlo pokročit dál. Od mé karamelové pleti se často vyžaduje, aby předložila průkaz původu. „Jsem lidská bytost.“ Ta odpověď je popuzuje. Přitom je nechci rozčilovat. Ani vypadat jako přechytralý hnidopich. Už když jsem byl velký jako tři manga na sobě, rozhodl jsem se sám sebe nikdy nedefinovat.

Večer pokračuje. Všechno běží jako na drátkách. Ony mluví. Líbí se jim, když je poslouchám. Nasakuju. Nechávám se zaplavit. Nořím se do silného alkoholu a zbavuju se upřímnosti. Stávám se nebezpečným lovcem. Rozesmívám je. Svádím je. Pro vlastní pobavení se vracím k otázce původu. Schválně zůstávám tajemný. Hrajeme si na kočku a myš. S chladným cynismem odpovídám, že tíha mé identity je vyvážená mrtvolami. To už dál nerozvíjejí. O tíhu nestojí, chtějí lehkost. Vrhají na mě roztoužené pohledy. Mám na ně chuť. Někdy se mi odevzdají. Považují mě za originál. Bavím je jen chvíli.

• • •

Ten návrat mi nedá pokoj, pořád ho odkládám, dál a dál. Ze strachu, že znovu objevím zasuté pravdy, noční můry zanechané na prahu rodné země. Dvacet let se do ní vracím – v noci se mi o tom zdá, ve dne o tom sním –, do své čtvrti, do slepé ulice, kde jsem byl šťastný, obklopený rodinou a přáteli. Děťství mě poznamenalo a já nevím, co si s tím počít. Když mi je dobře, říkám si, že z něj čerpám sílu a citlivost. Když jsem na dně prázdné lahve, vidím v něm příčinu, proč se ne a ne přizpůsobit světu.

Můj život je jedno dlouhé těkání. Všechno mě zajímá, nic mě nenadchne. Chybí mi koření posedlosti. Jsem z rodu povalečů, patřím k mdlému průměru. Někdy se štípnu. Pozoruju se ve společnosti, v práci, s kolegy v kanceláři. Jsem to skutečně já, ten chlápek v zrcadle výtahu? Ten kluk u automatu

na kávu, který se nutí do smíchu? Nepoznávám se. Pocházím z takové dálky – pořád se nepřestávám divit, že jsem tady. Kolegové mluví o počasí, o tom, co budou dávat v televizi. Už je neposlouchám. Špatně se mi dýchá. Rozepínám knoflíček u krku. Mám sešněrované tělo. Pozoruju své nakrémované boty, lesknou se, vrhají ke mně rozčarované odrazy. Co se stalo s mýma nohama? Jsou schované. Už jsem je potom nikdy neviděl procházet se na čerstvém vzduchu. Jdu k oknu. Obloha je zatažená. Venku je šedivo, usmoleně mží, v parčíku vklíněném mezi obchodním centrem a železniční tratí neroste jediný mangovník.

• • •

Dnes večer, cestou z práce, se běžím schovat do prvního baru naproti nádraží. Sedám si vedle stolního fotbalu a na oslavu vlastních třiatřicátin si objednávám whisky. Snažím se dovolat Aně na mobil, nebere to. Nenechám se odradit, vytáčím její číslo znovu a znovu. Nakonec si vzpomenu, že je na služební cestě v Londýně. Chci jí něco říct, povědět jí o ranním telefonátu. Je to určitě znamení osudu. Musím se tam vrátit. I kdyby jen pro klid duše. Jednou provždy vyřídit tu záležitost, která mi nedává spát. Navždy za sebou zavřít dveře. Objednávám další whisky. Zvuk televize nad barovým pultem mě na chvílku vytrhne z přemítání. Zpravodajská stanice vysílá nepřetržitý sled záběrů lidských bytostí na útěku před válkou. Dívám se, jak nouzová plavidla přistávají u evropských břehů. Vystupují z nich promrzlé, hladové, dehydrované děti. Hrají o život na hřišti světa, který zešílel. Sleduju je z pohodlí prezidentské lóže se sklenicí whisky v ruce. Diváci si myslí, že utekly z pekla a našly Eldorádo. Blbost! Nikdo se nezminí o zemi zasuté v jejich nitru. Poezie není informace. Přitom poezie je to jediné, co lidská bytost ze svého mihnutí na zemi nezapomene. Odvracím pohled, záběry vypovídají o realitě, ale neříkají pravdu. Tu možná jednou napíšou ty děti. Jsem

sklíčený jako prázdné dálniční odpočívadlo v zimě. O narozeninách na mě pokaždé padne smutek těžký jako tropický liják, při vzpomínkách na tatínka, na maminku a kamarády, na oslavu věčnosti kolem vykuchaného krokodýla vzadu na zahradě...

1

Nikdy se nedozvím skutečný důvod, proč se naši rozešli. Nějaké hluboké neporozumění však mezi nimi muselo být hned od začátku. Nějaká výrobní vada na jejich setkání, poznámka pod čarou, které si nikdo nevšiml, nebo si nechtěl všimnout. V čase před tím vším byli moji rodiče mladí a krásní. Srdce jim překypovala nadějí jako slunce nezávislostí. Měli jste je vidět! Když se brali, tatínek byl celý pryč z toho, že mamince navléká snubní prstýnek. Byl krásný, o tom není pochyb, měl výrazné zelené oči, světle kaštanové vlasy protkané plavými prameny a postavu jako Viking. Jenže mamince nesahal ani po kotníky. A maminčiny kotníky, to bylo něco! Počínaly se jimi dlouhé, štíhlé nohy, z nichž ženské viděly rudě a chlapi slastně přivírali víčka. Tatínek byl obyčejný Francouz z Jury a do Afriky ho náhodou zavála civilní služba. Pocházel z visky zapadlé v horách, jež jako by z oka vypadly krajině v Burundi, s tím rozdílem, že u něj doma neměli holky jako maminka, holky s ladnou siluetou rákosu, krásky ztepilé jako mrakodrapy, s kůží z ebenu a očima takovými, že větší mají jenom krávy watusi. Měli jste to slyšet! Když se brali, z rozladěných kytar se nesla bezstarostná rumba a štěstí si pod oblohou prošívanou hvězdami pohvizdovalo melodie v rytmu čači. Nebylo co řešit! Nebylo nač čekat! Milovat se. Žít. Smát se. Existovat. Jít pořád dál a dál, nezastavovat, až na samý konec tanečního parketu a pak ještě kousek dál.

Jenže moji rodiče byli rozjaření teenageři, po kterých se najednou chtělo, aby dospěli a byli zodpovědní. Sotva odrostli pubertě, hormonálním bouřím a probdělým nocím, už museli sklidit prázdné lahve, z popelníků vysypat špačky jointů, vrátit do obalů vinyly s psychedelickým rockem, složit do skříně kalhoty do zvonu a indické košile. Zadrnčel budíček. Děti, daně, starosti a povinnosti, všechno to přišlo moc naráz a moc brzy, k tomu přibyla nejistota a silniční lupiči, diktátoři a státní převrasy, programy strukturálních změn, zříkání se ideálů, rána, jež ne a ne vstát, slunce, které si každý den přispí o něco déle. Nastoupila realita. Drsná. Nemilosrdná. Počáteční lehkomyšlnost přešla v nelítostnou kadenci odměřovanou neúprosným tikotem pendlovek. Přírozenost si zahrála na bumerang a rodičům přistála přímo v obličej, teprve pak pochopili, že zaměnili touhu za lásku, že si ctnosti toho druhého vybájili. Neměli společné sny, sdíleli jen iluze. Každý snil svůj vlastní, sobecký sen, ani jeden nebyl připravený plnit očekávání toho druhého.

Ale v čase předtím, před tím vším, před tím, co budu vyprávět, a vším ostatním, bylo jen štěstí, žádné ptaní, žádné vysvětlování. Život byl takový, jaký byl, jaký odjakživa byl a jaký jsem chtěl, aby byl dál. Sladký a klidný spánek bez komářího bzučení u ucha, bez deště otázek, který mi nakonec zabubnoval na hlavu jako na plechovou střechu. Ve šťastných časech jsem na otázku „Tak jak?“ pokaždé odpovídal: „Dobrý!“ Bez rozmyslu. Co by taky člověk vymýšlel, když je šťastný? O něco později jsem se nad tou otázkou začal zamýšlet. Zvažovat pro a proti. Uhýbat, nejasně přitakávat. Vždyť to tak začala dělat celá země. Lidé už odpovídali jen: „Celkem dobrý.“ Po tom všem, co se nám stalo, už to totiž nikdy úplně dobré být nemohlo.

2

Počátek konce štěstí podle mě sahá ke svátku svatého Mikuláše, na Jacquesově velké terase v Bukavu v Zairu. Za starým Jacquesem jsme jezdili jednou měsíčně, stala se z toho tradice. Tenkrát s námi jela i maminka, ačkoli s tatínkem už pár týdnů moc nemluvila. Před odjezdem jsme se zastavili vyměnit v bance peníze. Venku tatínek oznámil: „Jsme milionáři!“ Za vlády Mobutua došlo v Zairu k takové devalvaci měny, že za sklenici pitné vody se platilo pětimilionovými bankovkami.

Hned za hraničním přechodem jsme se octli v jiném světě. Namísto burundského klidu zairský shon. Lidé v rozbouřeném davu na sebe pokřikovali, objímali se nebo si spílali, jako na dobytčím trhu. Ukřičená, špinavá děcka pošilhávala po zpětných zrcátkách, stěračích a poklicích kol zastříkaných blátem z kaluží, kozy se nabízely v podobě špízů za pár vrchovatých kárek peněz, svobodné matky se protahovaly mezi nákladáky plnými zboží a mikrobusey nalepenými nárazníkem na nárazník, aby pasažérům prodaly vejce natvrdo k namáčení v hrubé soli nebo sáčky paprikových arašídů, žebráci s nohama zkroucenýma dětskou obrnou žadonili o pár milionů k přežití mrzutých následků pádu Berlínské zdi, pastor na kapotě mercedesu hulákal o brzkém příchodu konce světa a mával při tom biblí ve svahilštině vázanou v kůži hroznýše královského tak, že se auto pod ním hou-palo. Podřimující voják v zrezivělé strážní budce se malátně

oháněl plácačkou na mouchy. Výpary z nafty v horkém vzduchu vysušovaly hrdlo úředníka, který už celou věčnost nedostal plat. Auta na silnicích trpěla v ohromných krátech, vyrostlých v místech původních výmolů, to však celníkovi nebránilo podrobit každé vozidlo zevrubné prohlídce, zkontrolovat přilnavost pneumatik, hladinu vody v motoru a správné fungování blinkrů, a pokud vůz nevykazoval žádnou z vad, v něž doufal, jako podmínku vstupu do země si vyžádal křestní list či potvrzení o prvním přijímání.

Tenkrát odpoledne tatínek nakonec kapituloval a vydal úplatek, o nějž si groteskní procedury říkaly. Závora se konečně zvedla a my mohli pokračovat dál, po silnici zahalené do páry stoupající z horkých pramenů, které vyvěraly podél ní.

Než jsme přijeli do Bukavu, zastavili jsme se za městem Uvira u tamních krámků a nakoupili banánové koblihy a kornouty pražených termitů. Nad výlohami špeluněk visely cedule s neuvěřitelnými nápisy: „Fouquet's – Champs-Élysées“, „Snack bar Giscard d'Estaing“, „Restaurant U Michelinské hvězdy“. Když tatínek vytáhl polaroid a chystal se vývěsní štíty zvětšit a vzdát tím hold místní tvořivosti, maminka rozmrzele zamlaskala – *tchíper* tomu u nás říkáme – a vyčetla mu, že se rozplývá nad kašírovanou exotikou pro bělochy.

Poté, co jsme málem přejeli hejna kohoutů, kachen a dětí, jsme dorazili do Bukavu, artdecových pozůstatků kdysi futuristického města, jakési rajske zahrady na břehu jezera Kivu. U Jacquese už na nás čekal prostřený stůl. Objednal gamby čerstvě dovezené z Mombasy. Tatínek zajásal:

„Pořádnýmu tácu ústřic se to nevyrovná, ale člověku prospěje, když se čas od času dobře nají!“

„Na co si stěžuješ, Micheli? Doma snad dostáváš špatně najíst?“ zeptala se maminka nijak mile.

„Aby ne! Ten blboun Prothé mi dennodenně nutí k obědu svoje africký hlízy, je to samej škrob. Kdyby aspoň uměl správně udělat roštěnou!“

„Ani mi nemluv, Micheli!“ přidal se Jacques. „Ten můj makak všechno upraží tak, že už ani nevím, jak chutná dobřej, krvavej steak. Prej proti parazitům. Už abych byl v Bruselu a dal si tam amébovou kúru!“

Všichni se smějí, jen já s Anou na konci stolu mlčíme. Bylo mi deset a jí sedm. Možná proto jsme Jacquesův humor nechápali. Každopádně platil přísný zákaz mluvit, pokud nás někdo neosloví. To železné pravidlo se dodržovalo všude, kam jsme byli pozvaní. Tatínek nesnášel, když děti zasahovaly do hovorů dospělých. A hlavně to platilo u Jacquese, kterého považoval za druhého otce, za svůj vzor, a to natolik, že od něj mimoděk přebíral výrazivo, mimiku i intonaci hlasu. „To on mě učil, co je to Afrika,“ říkával často mamince.

Jacques se shýbl pod stůl a krytý před větrem si stříbrným benziňákem s dvěma vyrytými jeleny zapálil cigaretu. Pak se napřímil, nosními dírkami vypustil pár kudrlinek a zadíval se na jezero Kivu. Z terasy byl vidět řetízek ostrůvků ztrácejících se v dálce. Za nimi, na protějším břehu, ve Rwandě, leželo město Cyangugu. Maminka upírala pohled právě tam, na druhou stranu. Pokaždé, když jsme obědvali u Jacquese, se jí musely hlavou honit chmurné myšlenky. Ze Rwandy, kde se narodila, odešla v roce 1963 za noci plné masakrů, v záři plamenů, které šlehaly z jejich domu, a od svých čtyř let se tam nikdy nevrátila. Přitom ta země byla pár kilometrů od nás, skoro na dosah ruky.

Trávník na Jacquesově zahradě byl dokonale posekaný rukou starého zahradníka, který při tom rozmáchle mával mačetou jako kyvadlem, jako se odpaluje golfovou holí. Kovově zelení kolibříci před našima očima čile sbírali nektar z červeného ibišku a předváděli u toho pozoruhodné vzdušné tanečky, ve stínu citroníků a kvajáv se procházel párek jeřábů pavích. Jacquesova zahrada bujela životem, hýřila barvami, vydávala jemnou vůni citronely. Dům obložený vzácným dřevem z pralesa Nyungwe a černým porézním

kamenem ze sopky Nyiragongo připomínal švýcarskou horskou chatu.

Jacques zacinkal zvonečkem postaveným na stole a vmžiku se objevil kuchař. Bílá zástěra a vysoká čepice ostře kontrastovaly s bosýma, rozpraskanýma nohama.

„Dones nám tři primusy a uklid' trochu ten svinčík!“ poručil mu Jacques.

„Jak se máš, Évariste?“ zeptala se maminka.

„Díky Bohu, celkem dobře, paní!“

„Boha do toho, prosimtě, netahej!“ okřikl ho Jacques. „Je to celkem dobrý proto, že v Zairu zbylo ještě pár bělochů. Jinak byste mohli rovnou zavřít krám a ty se všema tobě podobnejma jít po žebrotě!“

„Když mluvím o Bohu, myslím tím tebe, šéfe!“ odpověděl kuchař šibalsky.

„Přestaň si ze mě dělat šoufky, makaku jeden!“

Oba se rozesmáli a Jacques pokračoval:

„Když si pomyslím, že s žádnou ženskou jsem to nevydržel dýl než tři dny, a s tímhle šimpanzem to už táhnu pětatřicet roků!“

„Měl sis mě vzít za ženu, šéfe!“

„*Funga kinwa!* Nemel blbosti a radši nám dones to pivo!“ řekl Jacques uprostřed dalšího výbuchu smíchu, načež si odchrchlal tak, že jsem málem vyzvracel snědené gamby.

Kuchař odešel a prozpěvoval si při tom náboženskou píseň. Jacques mocně zadul do kapesníku s vyšitým monogramem, vzal si odloženou cigaretu, shořelý konec nechal spadnout na podlahu z lakovaných prken, a tatínkovi řekl:

„Když jsem byl naposledy v Belgii, doktoři mi řekli, že s tím musím skončit, jinak je po mně. Zažil jsem tady úplně všechno: války, drancování, hladomor, Boba Denarda a Kolwezi, třicet let přiblblý zairizace... a do penálu mě dostanou cigára? To bych se na to podíval!“

Ruce a olysalou lebku měl poseté stařeckými skvrnami. Bylo to poprvé, co jsem ho viděl v kraťasech. Holé, mléčné

nohy, proti nim spálená kůže na předloktích a obličej osmahlý od slunce budily dojem, že jeho tělo je sestavené z nestejnorodých součástek.

„Možná mají doktoři pravdu, měl bys přibrzdit,“ poznamenala maminka znepokojeně. „Tři krabičky denně, to už je hodně, milý Jacquesi.“

„Snad s tím nezačneš i ty!“ řekl Jacques směrem k tatínkovi, jako by tam maminka vůbec nebyla. „Můj fotr hulil jako fabrika a dožil se pětadevadesáti. A to nemluvím o tom, co ten měl za život. Kongo za Leopolda druhého, to bylo jiný kafe. Fotr byl kus chlapa! To on postavil železnici z Kabala do Kalemi. Už pěkně dlouho nefunguje, ostatně jako všecko v týchle posraný zemi. Strašnej bordel tady vládne, to ti povídám!“

„Proč všecko neprodáš? A nepřestěhuješ se do Bužumbury? Žije se tam příjemně,“ navrhl tatínek s nadšením, s nímž sděloval, co ho v tu chvíli právě napadlo. „Mám rozdělancech spoustu staveb, se zakázkama se roztrhl pytel. Lidi tam mají prachy!“

„Všecko prodat? Neblbni! Ségra mi taky pořád volá, ať za ní přijedu do Belgie. Prej: ‚Vrať se, brácho, jinak špatně dopadneš. V Zairu to pokaždý skončí drancováním a lynčováním bílejších.‘ Ty si mě, Micheli, dokážeš představit v kvartýru v Ixelles? Nikdy jsem tam nežil, tak co bych tam ve svém věku asi dělal? Když jsem se v Belgii octnul poprvý, bylo mi pětadvacet a v panděru jsem měl dvě kulky. Padli jsme do léčky, když jsme vyháněli komouše z Katangy. Šel jsem okamžitě pod kudlu, ale jak mě sešili, hned jsem mazal zpátky. Já jsem větší Zaiřan než všichni místní negři dohromady. Tady jsem se narodil a tady taky umřu. Bužumbura je pro mě dobrá na pár tejdů, dojednám dva tři kšefty, potřesu si rukou s několika významnejma *bwanama*, obejdu pár hospod, starejch kámošů a tradá zpátky. Burundany já nemusím. Se Zaiřanama je to aspoň jednoduchý, hele, *matabiš-bakšiš* a už to jede! Ale Burundani? Dej mi s nima pokoj! Ty se drbou pravou rukou za levým uchem...”

„Tohle Michelovi taky pořád říkám,“ přisvědčila maminka. „Já už mám té země taky dost.“

„U tebe jde o něco jinýho, Yvonne,“ namítl tatínek podrážděně. „Ty sníš o životě v Paříži. To je tvoje utkvělá myšlenka.“

„Ano, bylo by to lepší pro tebe, pro mě i pro děti. Jakou máme v Bužumbuře budoucnost? Můžeš mi říct? Kromě ubohoučkého života?“

„Nezačínej zase, Yvonne! Mluvíš o své zemi.“

„Ne, ne, ne, ne, ne... Moje země je Rwanda! Támhle na-proti, přímo před tebou. Rwanda. Já jsem uprchlice, Micheli. Podle Burundánů jsem odjakživa byla uprchlice. A že mi to dávali cítit, všechny ty nadávky, zápisy do rejstříků, kvóty pro cizince, numerus clausus ve škole. Tak mi nepodsouvej, co si mám o Burundi myslet!“

„Prosím tě, miláčku, rozhlídni se kolem,“ pokusil se tatínek o klidný tón. „Ty hory, ty jezera, ta příroda. Bydlíme v krásnejch domech, máme služebnictvo, prostor pro děti, je tady příjemný klima, obchody se nám docela dařej. Co bys ještě chtěla? V Evropě takovej luxus nikdy mít nebudeš. Věř mi! Evropa má strašně daleko do ráje, jak ty si ho představuješ. Proč myslíš, že si tady už od dvaceti budužu život? Proč myslíš, že Jacques radši žije tady, než by se vracel do Belgie? Tady patříme k privilegovanějm. Tam nebudeme nic. Proč to pořád nechceš pochopit?“

„Říkej si, co chceš, ale já znám i odvrácenou stranu toho všeho. Ty vidíš půvabné kopečky, já bídu lidí, kteří tam žijí. Když žasneš nad krásou jezer, já už cítím metan, co dřímá pod vodou. Utekl jsi před klidným životem ve Francii za dobrodružstvím v Africe. Tobě to nejspíš náramně vyhovuje! Jenomže mně jde o bezpečí, které jsem nikdy neměla, o komfort vychovávat děti v zemi, kde bych se nemusela bát o život kvůli tomu, že...“

„Nech toho, Yvonne, ty tvoje věčný strachy a posedlost pronásledováním. Pořád jenom všechno dramatizuješ. Máš

francouzskéj pas, už se nemusíš ničeho bát. Žiješ ve vile v Bužumbuře, a ne někde v uprchlickým táboře, tak si laskavě odpusť ty patetický řeči!“

„Ten tvůj pas je mi k ničemu, nic na tom nezmění, na nebezpečí, které číhá na všech stranách. Historie, o které mluvím, tě nezajímá, Micheli, nikdy tě nezajímala. Tys sem přijel hledat rozptýlení a zábavu, abys mohl dál snít sny rozmazleného dítěte ze Západu...“

„Co mi to vykládáš? Už mi s tím vážně lezeš na nervy! Co by jiný Afričanky daly za to, bejt na tvým místě...“

Maminka se zadívala na tatínka tak tvrdě, že si netroufla větu doříct. A pak velice klidně pokračovala:

„Chudáčku Micheli, ty si vůbec neuvědomuješ, co říkáš. Něco ti poradím: nepouštěj se do rasistických proslovů, k bývalému květinovému dítěti se to vůbec nehodí. To přenechej Jacquesovi a jemu podobným, opravdovým kolonistům.“

Jacques se začal dusit kouřem. Maminka na to nedbala, vstala, hodila tatínkovi ubrousek do obličeje a šla pryč. V tomtéž okamžiku se s drzým úsměvem a lahvemi primusu na plastovém podnosu vynořil kuchař.

„Yvonne! Okamžitě se vrať! Hned se Jacquesovi omluv!“ křičel otec, mírně zvednutý ze židle, pěsti opřené o stůl.

„Nech to bejt, Micheli,“ řekl Jacques. „To jsou prostě ženský...“

3

V následujících dnech se tatínek snažil maminku mokrát udobřit něžnými nebo žertovnými slovy, ani to s ní však nehnulo. Potom ho v neděli zničehonic napadlo vzít nás na oběd do Reshy na břehu jezera, šedesát kilometrů od Bužumbury. Byla to poslední neděle, kterou jsme strávili ve čtyřech, jako rodina.

Okénka vozu byla stažená, vítr uvnitř hučel tak, že nebylo slyšet vlastního slova. Maminka se tvářila nepřítomně a tatínek se snažil nějak vyplnit ticho tím, že pořád něco vysvětloval, ačkoli se ho nikdo na nic neptal. „Podívejte na ten strom, to je vlnovec, do Burundi ho v devatenáctém století přivezli Němci. Dostává se z něj kapok, takový vlákna, kterými se vycpávají polštáře.“ Silnice vedla podél jezera a mířila přímo na jih k tanzanské hranici. Tatínek dál vykládal sám pro sebe: „Tanganika je nejrybnatější a nejdelší jezero na světě. Přes šest set kilometrů! Má větší plochu než Burundi.“

Končilo období dešťů, obloha byla jako vymetená. V kopcích padesát kilometrů od nás, na protějším, zairském břehu, se třpytily plechové střechy. Před hřebenem hor se ve vzduchu vznášela bavlněná klubíčka z maličkých bílých obláčků.

Most přes řeku Mugere se zřítíl po nedávných povodních, vzali jsme to brodem. Auto nabralo vodu a tatínek poprvé, co měl pajero, zapnul náhon na čtyři kola. V Reshe,

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Zemička.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.